

list, a v resnici izhaja v peterburški guberniji 14 listov in v Moskvi 7 novin, a največ pa v južnih pokrajinah. Med peterburškimi listi se razločujejo tri vrste: Prvi, veliki listi, ki razpravljajo važne politične novosti, so „S. Peterburgskija Vedomosti“, „Novosti“, „Novoje Vremja“, „Birževyja Vedomosti“ in „Rossija“ („Severnyj Kurjer“ je nedavno prenehal); potem prideta manjša lista bolj lokalnega značaja „Peterburgskaja gazeta“ in „Peterburgskij listok“; slednjič cenena lista „Svět“ in „Birževyja Vedomosti“ v drugem izdanju. Moskovski tisk ima dve vrsti: V veliki tisk spadajo „Russkija Vedomosti“, „Moskovskija Vedomosti“ in „Kurjer“, v mali tisk pa „Moskovskij listok“, „Novosti dnja“, „Russkoje Slovo“ in „Russkij listok“.

Reforma srednjega šolstva v Rusiji. Kako urediti srednje šolstvo, da bo vzgajalo za splošno izobrazbo in podajalo hkrati tudi temelj za nadaljne strokovne študije? To težavno vprašanje se že več let razpravlja v šolskih krogih. Rusija je imela doslej slične gimnazije, kakor jih imamo mi, a zdaj jih hoče novi dobi primerno preustrojiti. Komisija za izpremembo srednjih šol se je sešla dne 10. rožnika t. l., in „Pravitelstvennij Věstnik“ je objavil načrt reforme. — Ker je tudi pri nas zanimanje za to vprašanje vedno večje, podajemo tu glavne zahteve tega načrta: Sedanje ruske gimnazije ne prenehajo popolnoma, ampak pet z dosedanjim učnim načrtom jih ostane; le pouk v realijah in državno-pravnih vedah se izpremeni, ostaneta pa latinščina in grščina v onem obsegu, v katerem se poučujeta doslej: latinščina od prvega, grščina od tretjega razreda dalje. Teh petero gimnazij bode: v Peterburgu, v Moskvi, v Varšavi, v Kijevu in v Jurjevu, povsod po ena sama. Vse druge srednje šole se enotno preustrojé. Namestu gimnazij in realk se vpelje le ena srednja šola s sedmimi razredi. Prvi trije so „nižja“, drugi štirje razredi „višja“ srednja šola. Grščina odpade kot obvezni predmet, latinščina pa ostane, a samo od četrte šole dalje, in je obvezna samo za one dijake, ki hočejo pozneje iti na univerzo. Oni, ki ne obiskujejo latinščine, se pa zato učé štiri leta zakonoslovja in domovinoznanstva. Francoščina in nemščina se bodeda poučevali obvezno, a tako, da imajo dijaki in njih stariši že v prvem razredu izbrati enega izmed teh dveh jezikov, katerega se mora potem dijak učiti. Katerega si izvolijo, ta ostane zanj „glavni tuji jezik“ skozi celo gimnazijo, drugi pa mu postane obvezen šele od tretjega razreda dalje. Grški in angleški jezik se učita prostovoljno, ako ima gimnazija zanja učiteljsko moč in ako se oglasi dovolj učencev. Namestu odpadlih klasičnih jezikov nastopi natančnejši pouk v ruskem jeziku in v ruski ter inozemski literaturi. Iz ruskega in staroslovenskega slovstva se bodo čitali: v IV. razredu Ostromirski evangelij; v V. razredu Kantemir, Lomonosov, Deržavin, Fonvizin,

Krylov, Karamzin, Žukovskij; v VI. razredu Gribojedov, Zagoskin, Puškin, Lermontov, Gogolj, Turgenjev, Gončarov; VII. razredu Ostrovskij, L. N. Tolstoj, Aleksej Tolstoj, Dal, Grilovič, Dostojevskij, sv. Ciril in Metod, letopis Nestorjev, Slovo o polku Igorovem. Iz tujih slovstev so določeni: v V. razredu Iliada, Odiseja, Dante; v VI. razredu Schiller, Goethe, Byron; v VII. razredu Sofokles, Cervantes, Shakespeare, Molière. Od modroslovja ostane logika za najvišji razred, v katerem se učí tudi kosmografija (zvezdoslovje). Drugi predmeti ostanejo, kakor so zdaj. K temu predlogu komisije je car Nikolaj II. pripisal svojo posebno željo, da bi se dijaki srednjih šol navadili lepega obnašanja in da se naj posebno pazi na njih versko-nravno vzgojo.

Bolgarske slovstvene razmere. Politično stanje bolgarskega naroda, zlasti mnogostoletno turško robstvo, je zakrivilo, da se dolgo ni moglo razviti bolgarsko slovstvo. Po zmagovalni ruski vojski proti Turkom pa je vstalo tudi bolgarsko slovstvo. V tem razvoju vidimo dve dōbi, kateri sta jasno izraženi v celem slovstvu: dōba borbe za politično in cerkveno neodvisnost in dōba borbe za narodno edinstvo. Največji pesnik iz tega časa je Vazov. Prijubil se je bolgarskemu narodu, ker vse mišljenje in čuvstvovanje bolgarskih rodoljubov odmeva iz njegovih pesmi. Najslavnejše dogodbe iz velike narodne borbe je v živi besedi opel Bulgarom, bodisi poedine, kakor v „Epepeji na zabravenitē“, ali v celotnih zbirkah, kakor so: „Nemili-Nedragi“, „Hašove“, „Pod igoto“, „Nova zemja“. Dobil je kmalu naslednike, ki so ga posnemali, med njimi zlasti Strašimir, ki je zložil „Smutnoje vremja“ in „Srêd mraka“ in Milanov s svojim „Apostolom“. To je bila čisto narodna struja; tedanje pesništvo pozna edino le bolgarske razmere, a v mnogoštevilnih značajih nam dobro opisuje narodni značaj, njegove težnje in njegovo omiko. Šele polagoma se je Bolgarom razširilo obzorje. Za klasičnimi evropskimi pisci so spoznali sodobno slovstvo; zdaj se pa jako mnogo prevaja iz vseh modernih slovstev. Največji vpliv imajo pa na Bolgarsko Rusi; vse novodobne struje in vse zanimanje za slovstvene novosti dobivajo Bolgari iz Rusije. V najnovejšem času šele se je začelo razvijati gledališče. Dolgo so igrale gledališke igre le razne družbe, ki so hodile od kraja do kraja in v kaki dvorani kazale svojo preprosto umetnost. Bolje je postalo, ko je Mandrovič uredil v Sofiji narodno gledališče. Ustanovilo se je dramatično društvo „Slzi i smêh“, ki predstavlja tudi moderne, zlasti Ibsenove igre. Bolgarski dramatik, med njimi zlasti Andrejčin in Milarov, posnemajo večinoma Francoze in popisujejo sarkastično socialne hibe bolgarske družbe. Ti „mladi“ so stopili v ostro nasprotje s „staro“ šolo Vazova. Pesnik Grozev je navdahnjen s socialističnimi

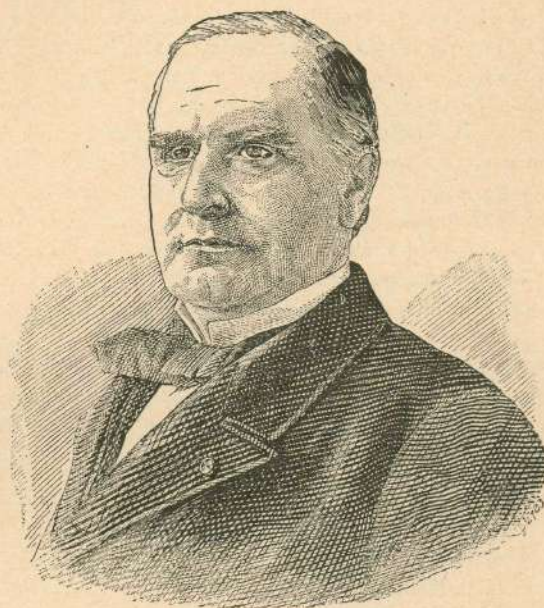

utopijami in peva pesmi o „bratstvu, enakosti in svobodi“, Javorov pa živi v sanjah in v domišljiji. Največ priznanja sta si izmed „mladih“ pridobila Hristov in Slavejkov.

„Bessarione“ o bodočnosti Slovanov. V Rimu izhaja že peto leto obzornik „Bessarione“, ki je namenjen za proučevanje vzhodnih vprašanj in ki hoče pripravljati združenje vzhodne razkolne cerkve z rimsko cerkvijo. V članku o georgijski (armensko-kavkaški) cerkvi govori Avrel Palmieri tudi o tem, kako potrebno je proučevati cerkvene in zgodovinske odnošaje slovanskih narodov, ter pravi: „Sedem milijonov Grkov, razkropljenih po vsem vzhodu, je obdano z velikansko množico sto milijonov Slovanov. Ti, oživljeni po spominu svoje nekdanje slave, in spojeni po krvi in besedi, plamteči mladostnega navdušenja, so namenjeni za to, da rešijo verska vprašanja prihodnosti. Žene jih potreba enote, in ker hrepené, da razširijo svoj delokrog, pripravljajo Slovani z občudovanja vredno taktiko svojo cerkveno in politično nadvlado v vedno bolj razpadajoči osmanski državi. Tu ne govorimo o tem, kako bodo Slovani dosegli politično nadvlado na vzhodu; a kolikor se tiče slovansko vprašanje verstva, smo prepričani, da bodo ob uri, od Boga določeni, Slovani izpolnili starodavne želje papežev v Vatikanu. Zato naglašamo, da je jako koristno za prospeh katoličanstva, ako proučujemo razne razmere slovanskih pravoslavskih cerkvâ in njih smotrov. A naše apostolsko delovanje se ne sme baviti le s sedanostjo, ampak pozorno moramo zasledovati tudi tiste okolnosti, ki bi mogle v bližnji bodočnosti preprečiti naše namene. Moremo-li zbuditi ljubezen do katoliške cerkve v srcih onih, ki so napolnjeni krivičnega sovraštva do nje, ako ne začnemo temeljito proučevati idealov onih, katere hočemo klicati nekoč s sladkim imenom „bratje“? Potrudimo se, da proniknemo i v najbolj skrito čutenje njihove duše!... Problem enote krščanskega sveta bodo rešili Slovani. Zasledujmo jih torej, ko iščejo krščanstva, manj servilnega, manj nizkega in praznega, kakor je razkolno. Pokažimo jim, da se rimska cerkev ne protivi njih opravičenim zahtevam; pokažimo jim v dejanju, da se nam po krivici očita, da ne poznamo njihovih narodnih običajev, karakterističnih znakov njihovega duha, hrepenenja njihovega srca. In črni mrakovi bodočnosti se razpodé in jasneje zažari nebo pred očmi teh, kateri molijo, delajo in trpé za večno zmagoslovje Kristusovo in njegove cerkve!“

Predsednik Mac Kinley †. Ob anarhistovskem napadu na italijanskega kralja Umberta dné 29. m. l. travna lanskega leta si pač nihče ni mislil, da bo temu žalostnemu dogodku leto osorej sledil že nov napad na vladarja, in še celo v svobodni Ame-

riki. Predsednik severno-ameriških Zveznih držav Mac Kinley mu sledi kot prva, in Bog daj tudi zadnja žrtev anarhizma v letošnjem letu. — Bilo je dné 6. septembra, ko je predsednik v družbi nekoliko svojih svetovavcev obiskal veliko panameriško razstavo v Buffalu ter imel pri tej priliki politično važen nagovor na zbrane poslušavce, ko se okolu 4. ure popoldne skozi gnječo prerine do Mac Kinleya neki čedno oblečen človek s črno ovito roko. Neznanec poda po ameriški navadi roko na nekoliko vzvišenem mestu sedečemu predsedniku, malo trenutkov pozneje pa dvakrat ustrelji skozi črni robec na predsednika in ga smrtno rani. Ena krogelja je zadela Mac Kinleya v prsi, a ni prodrla kosti, druga pa je prodrla želodec in obtičala v

Mac Kinley,

umorjeni predsednik Zedinjenih držav severno-ameriških.

telesu Ranjenega predsednika so takoj odnesli v začasno bolnico v razstavi, napadovalca, 28letnega Leona Czolgosza, rojenega Poljaka, pa odvedli v zapor. Pri preiskavi je izjavil, da ni zadovoljen z Mac Kinleyevo vlado in da je bil napad nujno potreben. — Predsednik izpočetka ni čutil nikakih posebnih bolečin, in zdravniki so gojili vsak dan večje nade, da se jim posreči ohraniti predsednika. Le druge krogelje v telesu nikakor niso mogli zaslediti, da bi jo odstranili, in to je povzročilo predsedniku smrt. V groznih mukah je umrl predsednik Mac Kinley čez teden dni, dné 14. septembra zjutraj ob 2. uri. Zadnje njegove besede so bile: „Ne naša, marveč božja volja se zgodi!“ — Truplo njegovo so pokopali dné 19. sept. z velikim sijajem na državne stroške v Washingtonu. Pokojnik zapušča